

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 8.5.2019
JOIN(2019) 8 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Hongkongi erihalduspiirkond: 2018. aasta aruanne

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

HONGKONGI ERIHALDUSPIIRKOND: 2018. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Pärast Hongkongi üleandmist Hiina Rahvavabariigile 1997. aastal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Hongkongi erihalduspiirkonna majanduslikku ja poliitilist arengut, mis lähtub põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi“. Komisjon esitab igal aastal aruande Hongkongi arengu kohta vastavalt 1997. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusele. See, 21. aruanne käsitleb 2018. aastat. EL järgib ühe Hiina poliitikat ning toetab põhimõtet „üks riik, kaks süsteemi“ ja selle rakendamist.

2018. aasta oli Hongkongile taas keeruline aasta. Poliitilised muutused ajendasid liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi pressiesindajat tegema avaldusi kolmel korral: valimistel kandideerimise õiguse piirangute, poliitilise erakonna keelustamise ja välisriigi ajakirjaniku tööviisa uuendamisest poliitilistel põhjustel keeldumise kohta.

Enamik „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtetest toimivad endiselt hästi. Siiski on viimase aasta jooksul suurenenud mure selle Hongkongi majandusliku edu nurgakiviks oleva põhimõtte lagunemise pärast. Võib selgelt täheldada kodaniku- ja poliitiliste õiguste vähenemist. See suundumus põhjustab õigustatud muret selle üle, kas pikas perspektiivis jäävad püsima Hongkongi suur autonoomia ja atraktiivsus rahvusvahelise ärikeskusena. Ärikoogukond on seda arengut jälginud ja 2018. aastal tegi mitu kaubanduskoda avalikke avaldusi oma mureküsimumste väljendamiseks.

Sõnavabadust ja teabevabadust Hongkongis üldiselt järgitakse. Sõnavabadus seisab siiski silmitsi enneolematute katsumustega, eriti mis puudutab tundlikke poliitilisi teemasid.

Hongkongile 2018. aasta novembris tehtud ÜRO üldise korralise ülevaatus e käigus esitatud ebatavaliselt suur hulk küsimusi ja soovitusi peegeldab ka rahvusvahelise üldsuse muret seoses viimastel aastatel toimunud Hongkongi kodaniku- ja poliitiliste õiguste olukorra halvenemisega. Muude inimõiguste, nagu võõrtöötajate, laste ja LGBTI-inimeste õiguste kaitse parandamine oli samuti üldise korralise ülevaatus raames edasiste meetmete puhul tehtud soovitude teema.

Vaatamata mitmele poliitiliselt tundlikule juhtumile järgiti üldiselt õigusriigi põhimõtet ning kohtud olid endiselt sõltumatud ja järgisid järjekindlalt nõuetekohast menetlust.

Õigusriik, läbipaistev regulatiivne raamistik, väga väike korrupsioon ja madal kuritegevuse määr koos tõhusa avaliku halduse ja sõltumatu kohtuvõimuga aitasid kaasa Hongkongi edu aluseks oleva soodsa investeerimiskliima säilitamisele ja edendamisele. Hongkong jäi konkurentsivõimeliseks rahvusvaheliseks äri- ja finantskeskuseks, maailma peamiseks äriühenduseks Mandri-Hiinaga ning Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna oluliseks keskuseks. Hongkongis asub praegu üle 2 200 ELi äriühingu, kellest umbes pool kasutab Hongkongi oma piirkondliku peakorterit või piirkondliku kontorina.

2018. aastal võeti käiku kaks olulist Hongkongi mandriga ühendavat infrastruktuuriprojekti: kiirraudtee, mis ühendab Hongkongi mandri 25 000 km raudteevõrguga, ja Hongkongi-Zhuhai-Macau sild. Nii raudteeühendus kui ka sild on parandanud Guangdongi-Hongkongi-

Macau lahe suurpiirkonna linnade vahelist ühendust ja aitavad kaasa suuremale integratsioonile mandriga, pakkudes uusi võimalusi, kuid põhjustades ka uusi katsumusi.

Kuigi protsess näib olevat kindlaksmääramata ajaks peatunud, innustab EL Hongkongi erihalduspiirkonna ja keskvalitsuse ametiasutusi jätkama valimisreformi põhiseaduse kohaselt ja jõudma kokkuleppele demokraatlikus, õiglasel, avatud ja läbipaistvas valimissüsteemis. Üldised valimised annaksid valitsusele suurema üldsuse toetuse ja legitiimsuse Hongkongi majanduslike eesmärkide saavutamiseks ja sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamiseks.

Poliitilised suundumused

2018. aasta oli poliitiliselt sündmusterohke aasta. Hongkong seisis silmitsi uute ülesannetega põhiõiguste ja -vabaduste valdkonnas, näiteks õigus kandideerida valimistel ja sõnavabadus või ühinemisvabadus. Pressiesindaja tegi vähem kui aasta jooksul¹ kolm avaldust, mis oli enneolematu.

Poliitilise opositsiooni tegutsemisvabadus Hongkongis väheneb. Mitmel opositsioonikandidaadil, sealhulgas Agnes Chow'1 ja endisel seadusandjal Lau Siu-Lail, keelati oma poliitilise kuuluvuse või seisukohtade tõttu kandideerida seadusandliku kogu (LegCo) järelvalimistel. Need otsused võttis vastu valimiskomisjoni määratud valimiskomisjoni esimees ning hiljem kaitses neid ka valitsus. Hongkongi õiguskogukond vaidlustas nende seaduslikkuse ja põhiseadusele vastavuse. Detsembris keelati praegusel seadusandliku kogu liikmel Eddie Chul oma poliitilise hoiaku tõttu kandideerida maaelu esinduskogu valimistel.

Tagasilükatud kandidaadid võivad esitada valimiskaebuse ja taotleda kohtulikku läbivaatamist, kuid see võib võtta aastaid ega ole seega tõhus õiguskaitsevahend. Õigus kandideerida ilma põhjendamatute piiranguteta on tagatud Hongkongi õiguste deklaratsiooniga ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga (ICCPR), mille Hongkong on ratifitseerinud. EL kutsub Hongkongi erihalduspiirkonda üles neid õigusi kaitsma.

Viimase paari aasta jooksul on Hongkongis tekkinud lokalistide liikumine, mis nõuab enesemääramist või isegi iseseisvust. Kuigi iseseisvuse poolt olevatel häältel on ühiskonnas väga vähe toetust ja puudub rahvusvaheline toetus, tõstatavad nad küsimusi seadusliku sõnavabaduse ja mässule õhutamise vahelise piiri kohta. Neid tuleb veel õiguslikult selgitada. Eelmisel aastal võttis Hongkongi erihalduspiirkonna valitsus keskvalitsuse toetusel vastu uue täisleppimatuse poliitika enesemääramise või sõltumatuse mainimise suhtes, põhjendades seda riigi julgeoleku ohustamise ja põhiseaduse rikkumisega.

24. septembril keelas julgeolekuküsimuste riigisekretäri Hongkongi rahvusliku partei (HKNP) tegevuse või tegevuse jätkamise. HKNP toetas Hongkongi iseseisvust rahumeelsete vahendite abil, nagu infolehtede jaotamine, avalike arutelude korraldamine ja vaiksed

¹ 1) [29. jaanuari 2018. aasta avaldus otsuse kohta keelata Agnes Chow'd kandideerimast seadusandliku kogu järelvalimistel](#)

2) [24. septembri 2018. aasta avaldus otsuse kohta keelata Hongkongi rahvuspartei](#)

3) [8. oktoobri 2018. aasta avaldus keeldumise kohta pikendada välisriigi ajakirjaniku Hongkongi viisat](#)

istumisstreigid. Selle liikmeskond oli väga väike. See on esimene kord, kui poliitiline partei on Hongkongis ära keelatud. Hongkongi õiguskogukond vaidlustas otsuse, kuna sellel puudub õiguslik alus, see on ebaproportsionaalne ega ole kooskõlas selliseid küsimusi puudutava rahvusvahelise kohtupraktikaga. Otsusel on tõenäoliselt ulatuslikum sõna- ja ühinemisevabadust ning poliitilist tegevust piirav mõju.

5. oktoobril keeldus valitsus uuendamast Financial Timesi Aasia toimetaja ja välisriigi korrespondentide klubi asepresidendi Victor Malleti tööviisat. Mallet oli juhatanud sisse iseseisvust toetava HKNP aktivisti Chani Ho-tini ettekande augustis, kui partei ei olnud veel ära keelatud. Usaldusväärse alternatiivse selgituse puudumise tõttu näib otsus olevat poliitiliselt motiveeritud. Selline ajakirjanikele avaldatav surve on Hongkongis enneolematu ja tekitab suurt muret ajakirjandusvabaduse pärast. Üha enam kasvab mure, et ajakirjanikud tegelevad enesetsensuuriga. Hongkong on uhke, et ta on avatud rahvusvaheline linn, kus sõnavabadust ei seata kahtluse alla ning ajakirjandus- ja teabevabadust austatakse täielikult. Ajakirjanike, sealhulgas välisajakirjanike töö piiramine tekitaks suurt kahju Hongkongi mainele finants- ja ärikeskusena.

Lisaks sellele keelduti 8. novembril Victor Malletile Hongkongi turismiviisa andmisest. See oli teine kord aasta jooksul, mil Hongkong keelas ELi kodanikul ilmselt poliitilistel põhjustel riiki siseneda (pärast Benedict Rogersit oktoobris 2017).

Õigusriik püsib veel üsna kindlalt, kohtumenetlusi ja nõuetekohast menetlust järgitakse täielikult. Kohtute sõltumatus ei ole kahtluse all. Viimastel aastatel on olnud mitu poliitilist tundlikku kohtuasja ja mõni on veel pooleli². Mitmel juhul 2018. aastal tühistas kõrgeim apellatsioonikohus protestiüritustel osalemise tõttu määratud vanglakaristused. Detsembris tühistas kohus piirangud, mis kehtestati populaarsele meeleavalduspiirkonnale valitsushoone juures (tuntud kui Civic Square), tuletades valitsusele meelde kogunemisevabaduse tähtsust.

Valitsuse aktiivsed süüdistuskatsed ja karmim hoiak protestiga seotud õigusrikkumiste suhtes, nagu ebaseaduslik kogunemine, juba avaldavad kodanikuühiskonnale, poliitilisele aktiivsusele ja lõpuks ka demokraatlikule protsessile jahutavat mõju.

Mõned poliitikud seadsid kahtluse alla väliskohtunike rolli Hongkongi kohtutes, väites, et nad võivad ohustada riiklikku julgeolekut. Erihalduspiirkonna juht astus siiski kindlalt välja selle Hongkongi õigusriigi põhimõtet toetavat praktika kaitseks.

11. märtsil ja 25. novembril toimusid **järeivalimised**, et asendada viis kuuest tagasi lükatud seadusandjast. Valimised toimusid ilma suuremate vahejuhtumiteta. Demokraadid võitsid tagasi vaid kaks kohta. Valitsusmeelsed seadusandjad säilitavad oma kontrolli seadusandliku kogu üle.

Vastuoluline kokkulepe kiirraudteejaama ühiskasutuse kohta kiideti seadusandlikus kogus heaks ja see jõustus 2018. aastal. Kiirraudteeühendus Hiinaga võeti kasutusele septembris 2018. Raudtee parandab Hongkongi ja Hiina vahelist ühendust, kuid kokkulepe kiirraudteejaama ühiskasutuse kohta on vastuoluline. Mandri-Hiinale on antud peaaegu ainupädevus erihalduspiirkonna territooriumi määratud alal, mida nimetatakse mandri sadamaalaks („Mainland Port Area“). Mitu kohtulikku kontrolli vaidlustas selle kokkuleppe

² Näiteks lõpetati detsembris üheksa Occupy Central juhi kohtuprotsess, keda süüdistati avaliku korra rikkumisele õhutamises ja sarnastes tegudes, kohtuotsust on oodata aprillis 2019.

seaduslikkuse ning kokkusobivuse „ühe riigi, kahe süsteemi“ põhimõttega ja põhiseaduse sätetega. 12. detsembril otsustas esimese astme kohus, et kokkulepe on põhiseaduslik ja võib jääda toimima, kuid otsus kaevatakse tõenäoliselt edasi.

ELi liikmesriikide peakonsulaate Hongkongis teavitati ametlikult konsulaarabi ja -kaitse uutest tingimustest mandri sadamaalal alles 3. aprillil 2019³.

2017. aastal vabastasid Mandri-Hiina ametivõimud 2015. aastal kadunud Rootsi kodaniku Gui Minhai, viimase „**kadunud**“ **raamatukaupmeestest** (kelle juhtumeid ei ole veel rahuldavalt selgitatud). 2018. aasta jaanuaris peeti ta siiski uuesti kinni. 24. jaanuaril 2018 andis HRVP pressiesindaja välja avalduse, milles nõuti tema viivitamatut vabastamist. Gui Minhaid peetakse endiselt vahi all. Kõrgetasemelised ELi esindajad tõstasid tema juhtumi mitu korda Hiina ametivõimudega suheldes.

Võrdsed võimalused, õigused ja vabadused

Hongkongis on suur vabadus. Sõnavabadus, meediavabadus ja teabevabadus on põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ kohaselt Hongkongi kui üleilmse ärikeskuse tugevuse ja edu olulised osad.

Kuigi Hongkongi **meedia** on siiani väga vaba, on aastate jooksul tekkinud üha enam probleeme. Rahvusvahelised ajakirjandusvabaduse valvurid Piirideta Ajakirjanikud asetasid 2018. aastal Hongkongi 70. kohale 180st ja rõhutasid Hiina ametivõimude suurenevat sekkumist meediasse. Hongkongi ajakirjanike ühendus teatas oma 2018. aasta aruandes, et enamik ajakirjanikke leidis, et ajakirjandusvabadus oli väiksem kui 2017. aastal. Ajakirjandusvabadust kahjustas enim Hongkongi valitsuse otsus mitte uuendada Financial Timesi Aasia toimetaja tööviisat (vt eespool).

On märke kasvava enesetsensuuri kohta, näiteks kunstikeskuse otsus tühistada eksiilis viibiva Hiina kirjaniku Ma Jiani osalemine kirjandusfestivalil tema poliitiliste vaadete tõttu. Kuigi keskus hiljem oma otsuse tühistas, on juhtum iseloomulik uuele piirangule ja enesetsensuurile, mis võib kahjustada sõnavabadust.

Mõned poliitilised teemad, eriti enesemääramine ja iseseisvus, paistavad olevat muutunud tabuks ilma piirangute selgitamiseks sobiva õigusliku raamistikuta. See laieneb ka akadeemilistele aruteludele. Üldiselt jätkus Hongkongis akadeemiline vabadus, kuid on selgeid märke suurenevast poliitilisest sekkumisest ülikoolilinnakutes.

2018. aasta novembris tehtud ÜRO Hiina **üldise korrapärase läbivaatamise käigus** sai Hongkong enneolematut tähelepanu. 12 riiki kasutas üldise korrapärase läbivaatamise istungit, et rõhutada oma muret inimõiguste pärast Hongkongis. Küsimused/soovitused olid seotud: i) „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtte rakendamisega; ii) Gui Minhai juhtumiga; iii) sõna-, ajakirjandus- ja ühinemisvabaduse probleemidega; iv) LGBTI-inimeste, võõrtöötajate ja laste õigustega. Viis ELi liikmesriiki esitasid Hongkongi kohta küsimusi või soovitusi. Mitu Hongkongi valitsusvälist organisatsiooni moodustas üldise korrapärase läbivaatamise ettevalmistamiseks koalitsiooni, et tõhusamalt küsimusi tõstatada.

³ Hiina Rahvavabariigi välisministeerium saatis alles 31. jaanuaril 2019 Pekingis asuvatele liikmesriikide saatkondadele verbaalnoodi, milles teatati uuest korrast.

⁴ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/38678/Statement%20on%20the%20detention%20of%20Gui%20Minhai

LGBTI-inimeste õiguste kohta ei ole Hongkongil terviklikku diskrimineerimisvastast seadust, mis hõlmaks diskrimineerimist seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel. Siiski võivad kolm põhimõttelist LGBTI-inimeste võrdõiguslikkust toetavat juhtumit 2018. aastal olla aluseks sellistele õigusaktidele. 4. juulil otsustas viimase astme apellatsioonikohus, et sisserände eest vastutavad asutused peavad andma samasoolistele partneritele abikaasviisid. Kaks muud kohtuasja on veel pooleli.

Inimkaubandus on endiselt murettekitav. Viimastel aastatel on Hongkongi valitsus suurendanud jõupingutusi selle probleemi lahendamiseks, nimelt hiljuti vastu võetud tegevuskava kaudu.

Märtsis 2018 kinnitas kõrgetasemeline büroodevaheline/osakondade juhtkomitee, mida juhib administratsiooni peasekretär, tegevuskava inimkaubanduse vastu võitlemiseks ja välismaalastest koduabiliste kaitse parandamiseks Hongkongis. Kavas kirjeldatakse meetmete paketti, mis hõlmab ohvrite tuvastamist, kaitset ja toetust, uurimist, täitmise tagamist, süüdistuse esitamist ja ennetamist ning samuti ka partnerlust eri sidusrühmadega. Tegevuskava on tervitatav samm, kuid ei saa asendada terviklikku õigusraamistikku.

EL on pühendunud koostöö jätkamisele Hongkongiga, et võidelda inimkaubanduse vastu. 2018. aastal korraldas ELi büroo koostöös Hongkongi julgeoleku sekretäri bürooga kolmanda seminari inimkaubanduse ennetamise ja selle vastu võitlemise ning ohvrite kaitsmise teemal.

Välismaalastest koduabilistel, keda Hongkongis on umbes 370 000, puudus ikka piisav töö- ja sotsiaalne kaitse. Erilist muret põhjustavad kaks kehtivat seadust, nimelt nõue, et nad peavad elama tööandja juures, ja kahe nädala nõue, mille alusel koduabiline peab leidma kahe nädala jooksul pärast töölepingu lõppemist uue töö või ta saadetakse Hongkongist välja. Valitsus on astunud samme, et võidelda võlaorjuse ja tööjõudu vahendavate asutuste poolse seisundi kuritarvitamiste vastu. Eespool nimetatud inimkaubanduse vastu võitlemise ja välismaalastest koduabiliste kaitse parandamise tegevuskava peaks andma raamistiku välismaalastest koduabiliste õiguste küsimustega tegelemiseks. Näiteks võttis tööosakond 2018. aasta detsembris kasutusele spetsiaalse abitelefoni, et toetada välismaalastest koduabilisi seoses nende tööõiguste ja -kohustustega, abitaotlustega või kaebustega. Abitelefon töötab 24 tundi ööpäevas ja saadaval on tõlketeenused.

Vaesus ja sotsiaalne ebavõrdsus: hoolimata Hongkongi jõukusest ja märkimisväärsest eelarveülejärgist on valitsuse vaesust käsitlev komisjon nüüdseks ametlikult vaeseks liigitanud umbes 1,37 miljonit inimest (viiendiku elanikest). Vaesus on viimase kümne aasta jooksul pidevalt kasvanud, nagu ka väga rikaste arv. Selle tulemusena on Hongkong üks maailma ebavõrdsemaid linnu (mille mõõdik on Gini koefitsient). Lõhe suureneb ja rikkaimad 10 % majapidamistest teenivad 44 korda rohkem kui vaeseimad 10 %.

Korruptsioonivastane süsteem oli jätkuvalt aktiivne ja kindel. Hongkongis on väga ranged läbipaistvuse ja korruptsioonivastaste meetmete standardid. Ametiasutused ning poliitilised ja ärijuhid tunnistavad, et läbipaistvus on oluline Hongkongi tugeva positsiooni säilitamiseks rahvusvahelise ärikeskusena.

Hongkongi suhted Mandri-Hiinaga

Selliste algatuste kaudu nagu Greater Bay piirkond, Belt and Road, kiirraudtee, uus sild ja paljud muud majanduslikud ja sotsiaalsed algatused, on Hongkong üha enam integreeritud Hiina Rahvavabariigi riiklikusse arengusse. Tundub, et pärast Hiina kommunistliku partei 19.

kongressi (2017) tekkis uus arusaam „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõttest, Hongkongi ulatuslikust autonoomiast ja põhimõttest „Hongkongi inimeste hallatav Hongkong“. Mõisted „terviklik kohtualluvus“ ja „ühine juhtimine“ koos suurema rõhuasetusega punastele joontele seoses riigi julgeoleku ja territoriaalse terviklikkusega panevad Hongkongi ühiskonna teatud osad tuleviku pärast muretsema.

Hiina 18. detsembril 2018 avaldatud poliitikadokumendis Euroopa Liidu kohta märgitakse, et „Hiina keskvalitsus toetab ja julgustab Hongkongi erihalduspiirkonna ja Macau erihalduspiirkonna valitsusi arendama vastastikku kasulikku ja sõbralikku koostööd ELi ja selle liikmesriikidega sellistes valdkondades nagu majandus, kaubandus, kultuur ja turism kooskõlas „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõttega ja kahe põhiseaduse sätetega. Arvestades, et Hongkong ja Macau on Hiina erihalduspiirkonnad, on nende tegevus osa Hiina siseasjadest ja sellesse ei tohiks EL sekkuda.“

Hongkongi kodanike ja mandrilt saabuvate külastajate vahel esineb korduvaid pingeid, millega kaasnevad protestid, näiteks mandri turistide sissevoolu järel pärast Hongkongi-Zhuhai-Macau silla avamist. Septembris saadeti Hongkongi Country Parki üle 400 sõjaväevormis Hiina Rahvavabastusarmee sõduri, et aidata eemaldada taifuuni ajal langenud puid. Demokraatlikud seadusandjad ja Hongkongi ühiskonna osad väljendasid muret selle tegevuse pärast, mis on veel üks märk „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtte kulumisest.

Majanduslik areng

Makromajanduslikul tasandil aeglustub Hongkongi majanduslik hoog. Majanduslikud alused on endiselt tugevad. Tööturul püsis täielik tööhõive ja töötuse määr 2,8 % 2018. aasta viimases kvartalis oli madalaim tase enam kui 20 aasta jooksul. Inflatsioon jäi mõõdukaks. Seda põhjustav tarbijahinnaindeksi inflatsioon oli 2018. aastal 2,4 %.

Siiski aeglustus majanduse hoog aasta jooksul märkimisväärselt. Majandus kasvas 2018. aastal 3 % (võrreldes 3,8 %-ga 2017. aastal) ja aeglustus järk-järgult 4,6 %-lt aasta esimeses kvartalis vaid 1,2 %-le neljandas kvartalis. See muutus peegeldab peamiselt Mandri-Hiina majanduskasvu jätkuvat aeglustumist koos USA-Hiina kaubandussõja suureneva mõjuga. Mõlemad tegurid avaldavad survet välissektorile ja mõjutavad negatiivselt ettevõtete ja tarbijate usaldust. Jaemüügitempo aeglustus märgatavalt, väliskaubandus muutus aasta lõpus negatiivseks ja eluasemeturg jahtus aasta teises pooles. Aktsiaturg oli kahjumis pea kogu 2018. aasta jooksul, kuid on 2019. aasta alguses hakanud taastuma.

Valitsuse algatused majandusarengu soodustamiseks. Erihalduspiirkonna juht Carrie Lam kinnitas oma 2018. aasta poliitilises avalduses valitsuse pühendumust mitmekesisele majandusele, andes teada oluliste lisavahendite eraldamisest teadustööks, samal ajal kiirendades taasindustrialiseerimist (arukate tootmisrajatiste subsideerimine), edendades tehnoloogiasiret ja käivitades uuendustegevust toetava riigihankepoliitika. Valitsus on otsustanud parandada Hongkongi staatust rahvusvahelise kaubandus- ja ärikeskusena, allkirjastades rohkem kahe- ja mitmepoolseid lepinguid. Ta usub, et osalemine Hiina algatuses „One Belt, One Road“ ning Greater Bay piirkonna arengus annab võimaluse anda majandusele uus hoog.

Kinnisvaraturg ja eluasemed. Tänu madalatele intressimääradele, ülemäärasele likviidsusele, investorite suurele nõudlusele ja piiratud pakkumisele jõudis kinnisvaraturg 2018. aastal rekordtasemele. Eelkõige tõusid aasta esimese üheksa kuu jooksul eraomandis elamukinnisvara hinnad 2017. aastaga võrreldes umbes 14 %, mille tulemusena sai

Hongkongist üks maailma kõige kallimaid eluasemeturge. Kinnisvaraturg jahtus aasta lõpus, tehes tasa kogu 2018. aasta tõusu. Vaatamata sellele on Hongkong jätkuvalt koduostjatele maailma kõige vähem taskukohane linnakeskus. Uutes hoonetes asuvad korterid keskmiselt üha väiksemad, et teha neid uutele koduostjatele taskukohasemaks. Kuna kinnisvaraobjektide hinnad ja üür olid erasektoris ikka kõrged, suurenes veelgi enam nõudlus sotsiaaleluasemete järele. Üürile antavate sotsiaaleluasemete keskmine ooteaeg on pikenenud 5,3 aastani.

Hongkongi ametivõimud tutvustasid 2018. aastal mitut algatust olukorra parandamiseks ja eluaseme pakkumise suurendamiseks. Nende hulka kuuluvad kinnisvara ümberehitamine, eraomandis oleva elamispinna muutmine sotsiaaleluasemeteks ning erimäära kehtestamine tühjadele eraomandis olevatele uutele eluruumidele.

Rahvusvaheliste ettevõtete sõnul on Hongkongi konkurentsieelise ja atraktiivsuse kadumise peamine põhjus kõrged kinnisvara hinnad.

Keskkonnakaitsepoliitika. Keskkonnakaitse on Hongkongile endiselt suur katsumus. See hakkas alles hiljuti poliitilist tähelepanu saama. Selle aasta poliitilises avalduses mainiti õhusaastet ainult seoses liiklusega ning võetud meetmed keskenduvad üksnes peamiste õhusaasteainete kontsentratsiooni vähendamisele teedel. Jäätmekäitluse parandamiseks, mis on oluline ja kiireloomuline ülesanne, on tehtud ettepanek tahkete jäätmete maksustamise kava kohta. Valitsus teatas ka üksikutest plastijäätmete vähendamise meetmetest, mis võetakst siiski ainult valitsushoonetes. Taastuenergia arendamise toetamiseks rakendas valitsus sisendtariffiskeemi, teatas laiaulatuslike taastuenergia projektide käivitamisest ja kavatses leevendada päikeseenergiasüsteemide paigaldamise piiranguid.

Teadusuuringud, arendustegevus ja innovatsioon. 2018. aasta poliitilises avalduses lubas erihalduspiirkonna juht Carrie Lam arendada Hongkongi rahvusvahelise innovatsiooni- ja tehnoloogiakeskusena ning tutvustas mitut meetet innovatsiooni ning tehnoloogia ja loomemajanduse arengu edendamiseks. Samuti seadis valitsus eesmärgiks kahekordistada teadus- ja arendustegevuse kulusid protsendina SKTst 0,73 %-lt 1,5 %-le. 2018. aasta poliitilises avalduses korrati pühendumust nendele eesmärkidele ja teatati lisarahastusest teadus- ja arendustegevusele, samuti taasindustrialiseerimisele ja tehnoloogiasiirdele. Innovatsiooni käsitus näib siiski keskenduvat üksnes tehnoloogilisele arengule ning saaks kasu terviklikumast ja integreeritumast lähenemisviisist.

Majandussuhted Mandri-Hiinaga

Hongkong on mandri jaoks oluline kaubandussõlm: 2018. aastal pärines 57 % Hongkongi reeksportidest Mandri-Hiinast ja 55 % oli suunatud Mandri-Hiinasse.

Hongkong on suurim välismaiste otseinvesteeringute allikas Hiinas ning samuti Hiina välismaiste otseinvesteeringute peamine sihtkoht. 2018. aasta lõpuks oli 46,3 % Mandri-Hiinas heakskiidetud ülemeremaade rahastatud projektidest seotud Hongkongi huvidega. 2017. aasta lõpuks oli Hiina Hongkongi suunduv otseinvesteeringute maht 981 miljardit USA dollarit ehk 54,2 % otseinvesteeringute väljavoolu kogumahust. Nende investeeringute oluline osa on investeeringud tehnoloogiasse: Hongkong oli Hiina suuruselt seitsmes tehnoloogiaimpordi allikas lepingute väärtuse järgi (879 miljonit USA dollarit), mis moodustas 2,9 % kogumahust (2016. aasta andmed).

Hongkong on Hiina äriühingute jaoks oluline *offshore*-kapitali hankimise keskus. 2018. aasta detsembri seisuga oli Hongkongis noteeritud 1 137 mandri ettevõtet, mille kogu turuväärtus oli umbes 2,6 triljonit USA dollarit ehk 68 % kogu turust.

Hongkong arendas edasi suhteid mandriga Hiina ja Hongkongi laiahaardelise partnerluslepingu (CEPA) alusel. 14. detsembril 2018 allkirjastasid Hongkong ja Hiina **CEPA raames kaubavahetuslepingu**. Alates 1. jaanuarist 2019 kehtivad Mandri-Hiinasse imporditud Hongkongist pärit kaupadele nulltariifid. Uue lepinguga kehtestatakse ka lisakohustused kaubavahetuse hõlbustamiseks mandriga ja uus peatükk, mis käsitleb Guangdongi-Hongkongi-Macau Greater Bay piirkonna kaubanduse lihtsustamise meetmeid. CEPA käigus kuulutati välja ka kaks uut **teenustekaubandust** käsitlevat meetet ning neid rakendatakse alates 1. märtsist 2019.

Guangdongi-Hongkongi-Macau Greater Bay piirkonda (GBA) tõsteti jätkuvalt esile. Kauaoodatud GBA kava ilmus lõpuks 2019. aasta veebruaris ja selles nimetati Hongkongi ühena piirkonna neljast peamisest linnast (koos Shenzhen, Guangzhou ja Macauga). Hongkongil on oluline roll GBA arendamisel, tugevdades oma positsiooni rahvusvahelise finants-, transpordi- ja kaubandusteenuste keskusena; kehtestades end rahvusvaheliste õigus- ja vaidluste lahendamise teenuste keskusena; tugevdades oma staatust ülemaailmse renminbides (RMB) tehtavate rahvusvaheliste tehingute sõlmpunktina ning arendades innovatsiooni ja tehnoloogiat. Lõpetati mõned GBA linnu ühendavad muljetavaldavad infrastruktuuriprojektid. 2018. aastal avati kiirrongiühendus Mandri-Hiinaga ja 55 km pikkune Hongkongi-Zhuhai-Macau sild, mis on maailma pikim üle mere viiv sild.

Kaubanduspoliitika

2018. aasta novembris vaadati **WTOs läbi Hongkongi kaubanduspoliitika**. Ühehäälselt tunnustati, et Hongkong on endiselt üks kõige avatumaid, väljapoole suunatumaid ja liberaalsemaid majandusi maailmas ning tal on ühed maailma kõrgeimad majandusliku vabaduse, konkurentsivõime ja äritegevuse lihtsuse näitajad. Edu ja konkurentsivõime võtmeks tulevikus on peetud Hongkongi ettevõtlussõbralikku investeerimiskliimat, asukohta, kogunud teenusepakkujaid, õigusriiki, lihtsat regulatiivset keskkonda ja ainulaadset positsiooni põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ kontekstis.

Hongkong on püüdnud saavutada vabakaubandus- ja investeerimislepinguid, **sõlmides viimase 18 kuu jooksul rekordilised viis vabakaubanduslepingut**. 2018. aastal allkirjastas Hongkong juunikuus vabakaubanduslepingu Gruusiaga ja lõpetas novembris läbirääkimised Maldivide ja Austraaliaga. Hongkongil on kuus **investeeringute edendamise ja kaitse lepingut, mille üle läbirääkimised on lõpetatud ja mis on allkirjastamise ootel** (Austraalia, Bahrein, Maldivid, Mehhiko, Myanmar ja AÜE). Lisaks käivad läbirääkimised Venemaa ja Iraaniga.

ELi ja Hongkongi kahepoolsed suhted ja koostöö 2018. aastal

Hongkongi erihalduspiirkonna valitsuse viimase uuringu (2018) kohaselt tegutseb Hongkongis üle 2 200 ELi äriühingu ja umbes pooled neist kasutavad Hongkongi oma piirkondliku peakorterit või piirkondliku büroona. ELi äriühingud esindavad paljusid sektoreid, peamiselt finants- ja äriteenuseid, kaubavahetust, logistikat, ehitust ja jaekaubandust. ELi äriühingutel on Hongkongi majanduse paljudes sektorites võtmeroll, sealhulgas panganduses, kindlustuses ja väärtpaberisektoris.

Hongkong oli 2018. aastal ELi suuruselt kahekümnnes **kaubavahetuspartner** ja ELi suuruselt kaheksas kaubanduspartner Aasias. ELi kaupu eksporditi Hongkongi 36,6 miljardi euro väärtuses, samal ajal kui Hongkongist pärit impordi maht oli 9,9 miljardit eurot (10,7 % vähem kui aasta varem), mille tulemusena oli ELil märkimisväärne ülejääk 25,8 miljardit

eurot (suuruselt neljas kahepoolse kaubanduse ülejääk). Peamiselt ekspordib EL Hongkongi masinaid ja seadmeid, juveeltooteid, riideid, luksuskaupu, toiduaineid, veini ja autosid.

2018. aastal säilitas EL oma positsiooni Hongkongi suuruselt teise kaubanduspartnerina pärast Mandri-Hiinat. Aasta jooksul oli EL Hongkongi suuruselt teine ekspordi sihtkoht ja suuruselt neljas impordi tarnija.

Hongkong on Hiina ja ELi vahelise kaubanduse jaoks oluline sõlmpunkt: 2017. aastal suunati Hongkongi kaudu peaaegu 10 miljardi euro väärtuses EList pärit impordist Mandri-Hiinasse, samal ajal kui Mandri-Hiinast pärit kaupade reeksport ELi oli 33 miljardit eurot.

Hongkong on ELi tähtsuselt viies **teenuste valdkonna kaubanduspartner** Aasias, pärast Hiinat, Jaapanit, Singapuri ja Indiat. Kahepoolse teenustekaubanduse maht oli 2017. aastal (viimane aasta, mille kohta on andmed olemas) 26,6 miljardit eurot. ELi teenuste import Hongkongist jõudis 13,2 miljardi euroni ja eksport Hongkongi jõudis 13,4 miljardi euroni, mille tulemusena tekkis ELil ülejääk 233 miljonit eurot.

ELi ja Hongkongi kahepoolsed investeerimisvood on märkimisväärselt kasvanud:

Eurostati andmetel oli Hongkong 2017. aastal ELi jaoks populaarsuselt kolmas välismaiste otseinvesteeringute sihtkoht (17,9 miljardi euroga). Hongkongi statistika näitab, et kui välja arvata *offshore*-keskused, on EL 149 miljardi euroga suuruselt teine välisinvestor Hongkongis (pärast Mandri-Hiinat), panustades 2016. aasta lõpuks (viimased kättesaadavad andmed) 10 % kogu välismaistest otseinvesteeringutest. Selle peamised põhjused on kvaliteetsete teenuseosutajate olemasolu ja Hongkongi prognoositav õiguslik keskkond ja õigusriigi põhimõtte järgimine.

Hongkongist sai omakorda 2017. aastal suurim välismaiste otseinvesteeringute allikas ELi⁵ (51,6 miljardi euroga). Hongkongi silmapaistev positsioon investeerimissuhetes ELiga on osaliselt tingitud asjaolust, et märkimisväärne osa sellest, mis on statistiliselt registreeritud Hongkongi välismaiste otseinvesteeringutena pärineb tegelikult mandrilt. Hongkongi kaubanduse arendamise nõukogu andmetel suunatakse tõepoolest rohkem kui 60 % Hiina väljaminevatest investeeringutest Hongkongi või läbi Hongkongi. Samamoodi tehakse märkimisväärne osa ELi välismaistest otseinvesteeringutest Hiinasse Hongkongi kaudu.

7. detsembril 2018 toimus Brüsselis ELi ja Hongkongi **iga-aastase struktureeritud dialoogi raames 12. kohtumine**. EL ja Hongkong leppisid kokku, et tugevdavad oma koostööd WTO raames, lubades teha koostööd ja toetada käimasolevaid jõupingutusi organisatsiooni reformimiseks. Samuti toimusid konstruktiivsed arutelud kahepoolse kaubanduse takistuste kõrvaldamise üle. Mõlemad pooled hindasid edusamme, mis on tehtud käimasoleva ELi ja Hongkongi intellektuaalomandi õiguste jõustamise koostöö tegevuskava käigus, ning tervitasid võimalikku edasist koostööd algatuse raames. Esimest korda toimus struktureeritud dialoogi käigus tehniline vahetus finantsteenuste valdkonnas. Sel aastal toimus esimest korda ka ringmajandusele suunatud vahetus. Tulevikku vaadates määrasid EL ja Hongkong ringmajanduse (sealhulgas plastijäätmed) tulevase koostöö oluliseks valdkonnaks. EL tervitab Hongkongi valitsuse uusi algatusi selles valdkonnas ja julgustab Hongkongi kaaluma ambitsioonikamat ja terviklikumat lähenemisviisi keskkonnaküsimustele. Koostöö ringmajanduse valdkonnas võiks olla selles valdkonnas positiivne panus.

⁵ Välja arvatud *offshore*-keskused.

2018. aastal jätkasid EL ja Hongkong koostööd **tolli valdkonnas** koos intellektuaalomandi õiguste kaitse parandamise tegevuskavaga, mida rahastatakse programmi „IP Key“ kaudu. Sel aastal toimusid esimest korda tolliametnike vastastikused külastused. Konfiskeerimise väärtuse puhul on Hongkong ELi intellektuaalomandi õiguste kaitse tagamist käsitlevas 2017. aasta aruandes (välja antud 2018. aastal) ikka veel intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupade esimene päritoluriik. Mõlemad pooled arutlevad, kuidas veelgi parandada koostööd selles valdkonnas.

Hongkongi ametivõimud avaldasid 2018. aasta oktoobris uue rahastamisnõude, et toetada programmis **Horisont 2020** osalejaid erihalduspiirkonnast. Erihalduspiirkonna teadlased, ettevõtted, teadusasutused ja ülikoolid võivad koos Euroopa partneritega osaleda programmi Horisont 2020 projektides ning kasutada ära ELi võimalusi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. 2018/2019. aasta tegevusteks on reserveeritud kokku 9 miljonit Hongkongi dollarit (umbes 1 miljon eurot). Arvesse võetakse kõrge akadeemilise väärtusega baas- kui ka rakendusuuringu projekte.

2018. aastal jälgis EL 2017. aastal Hongkongi võetud kohustuste täitmist, mille alusel Euroopa Liidu Nõukogu nõustus mitte pidama Hongkongi **maksustamise seisukohast koostööd mittetegevaks jurisdiktsiooniks**. Eelkõige tervitas EL, et Hiina Rahvavabariik laiendab Hongkongi erihalduspiirkonnale konventsiooni vastastikuse haldusabi kohta maksuküsimustes ning Hongkongi erihalduspiirkonna vajalike kokkulepete aktiveerimist teabevahetuses. EL kiitis heaks OECD hinnangu kolme režiimi kohta (korporatiivsed rahandusasutused, *offshore*-edasikindlustus ja *offshore*-kindlustusandjad) pärast Hongkongi erihalduspiirkonna poolt nendes režiimides tehtud muudatusi OECD nõuete täitmiseks. Hongkong muutis 2019. aasta veebruaris kahte ülejäänud *offshore*-fondide ja *offshore*-erakapitalifondide režiimi, et vastata Euroopa Liidu nõukogu murele nende ringkaitse tunnuste kohta. Selle põhjal leppis Euroopa Liidu nõukogu 2019. aasta märtsis kokku, et Hongkong on oma hea maksuhaldustava kohustused täitnud.

EL ja Hongkong jätkasid koostööd **inimestevaheliste kontaktide** suurendamiseks eelkõige akadeemilise koostöö, üliõpilaste liikuvuse, kultuuri ja loomemajanduse valdkonnas.

Euroopa Liidu Hongkongi ja Macau büroo, ELi diplomaatilised esindused ja kultuuriasutused tegid koostööd, et suurendada ELi kaalu, ja osalesid koos kohalike partneritega paljudes inimestevahelistes tegevustes. Näitena võib tuua ELi filmifestivali, ELi teistkordse osalemise Hongkongi raamatumessil, ELi keeltepäeva, ELi-teemalise lühifilmide võistluse kohalikes koolides, ühe kuu kestnud inimõiguste kampaania inimõiguste ülddeklaratsiooni 70. aastapäeva tähistamiseks ja mitu inimõigustele suunatud seminari. EL loodab jätkata eelkirjeldatule toetudes tööd Hongkongi valitsuse, kodanikuühiskonna ja ettevõtjatega teabevahetuse edendamiseks õiguste ja vabaduste valdkonnas.

Erihalduspiirkonna juhi Carrie Lami esimene ametlik visiit Brüsselisse toimus juunis 2018. Erihalduspiirkonna juhil olid tulemuslikud arutelud Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri, kõrge esindaja ja asepresidendi Federica Mogherini ja volinik Cecilia Malmströmiga.

2018. aastal tegid ELi institutsioonide esindajad ja Euroopa Parlamendi liikmed Hongkongi mitu **kõrgetasemelist visiiti**. Eriti tähelepanuväärsed on Euroopa Väärtuspaberiturujärelevalve Asutuse esimehe Steven Maijoori, kes esindab ELi Aasia finantsfoorumil, ja Euroopa Parlamendi transpordi- ja turismikomisjoni visiidid oktoobris. 11. juulil võttis Euroopa Parlament vastu ELi ja Hiina suhete olukorra aruande, mis sisaldab osa Hongkongi kohta.

Euroopa Parlament kinnitab taas oma täielikku toetust „ühe riigi, kahe süsteemi“ põhimõttele ja jagab ELi 2017. aasta aruande hinnangut selle järkjärgulise nõrgenemise kohta.